

Celebració d'Àngela Rodeja

Text > EVA VÁZQUEZ

Il·lustració > XAVIER ROQUETA

Una de les vegades que he entès millor el que va representar el franquisme per a les dones va ser durant una inauguració a Expoart, quan tenia la seu al carrer de les Hortes, i Àngela Rodeja em va confessar de sobte com li havia dolgut el 1958, pel fet de contraure matrimoni amb Domènec Fita, haver de deixar la feina que tenia, crec que a la Telefònica; una feina de no res, sense cap categoria, però que li assegurava la independència econòmica. Els que no hem conegut aquells temps sinó d'esquiltlentes no ens n'arribem a fer al càrrec, del que implicava assumir renúncies com aquesta, que eren també formes de claudicació i submissió. Pel que fa a mi, en tenia tan poca idea, que vaig pressuposar que era Fita, qui volia que la seva dona deixés de treballar, però era molt pitjor: sota la dictadura, una dona casada automàticament passava a dependre de la tutela del marit, sobre el qual no només pesaria la vergonya si fos incapaç de garantir la manutenció de tots dos, sinó també l'oprobri social, en el cas que la dona conservés cap ofici remunerat, que era equivalent a reconèixer-li un espai propi intolerable per al règim. Recordo la sorpresa amb què vaig rebre aquesta revelació, i l'expressió fastiguejada d'Àngela Rodeja mentre constata: «Era per llei, que havies de plegar, si et casaves, a menys que demanassis un permís especial que no deixava en gaire bon lloc el teu home».

Potser va ser en aquell moment, en les hores mortes a casa, que va començar a treballar l'art del tapís. No ho sé del cert. Només he pogut confirmar, en una ullada ràpida a l'hemeroteca, que en va aprendre amb Carles Delclaux i que, entre 1977 i 1985, va participar en unes quantes col·lectives i en alguna altra exposició fent parella amb la ceramista Lourdes Queralt, un duo que en una

ocasió van ampliar al format de trio amb la incorporació d'Emília Xargay, tot presentant-se com «Tres dones de Girona». L'absurditat del títol es percep millor si imaginem l'anunci de «Tres homes de Girona». Érem ja als anys vuitanta i havíem recuperat les eleccions democràtiques (ella hi havia concorregut pel PSC), però certes coses no canviaven. No han canviat encara, de fet. N'hi va haver poques més, d'exposicions pròpies, perquè el 1984 va preferir organitzar les dels altres i va obrir

la galeria Expoart, primer a Montjuïc i més endavant al pla, al carrer de les Hortes. La labor d'aquesta sala, homenatjada a la Casa de Cultura l'any passat, em sembla que tot just la comencem a entendre i a valorar ara, en què els artistes joves no tenen amb prou feines cap aparador a la ciutat.

La majoria dels que ens hem acostat a Àngela Rodeja ha estat per interessar-nos pel seu marit. Què fa en Fita, com es troba en Fita, què ha menjat avui en Fita. Una de les vegades que el vaig anar a veure, a la casa taller de Montjuïc, el vaig trobar esmorçant una llesca de pa i un grapat de gotims de raïm que ella li acaba de deixar en un platet damunt la taula i que mastegava amb fruïció. Pa i raïm. Als de la generació del Nesquik aquestes coses encara ens meravellen. També la discreta elegància amb què una dona pot desaparèixer de l'habitació. L'Àngela no hi era mai, en cap de les visites al taller de Fita; vull dir que no s'hi quedava. Sempre era ella qui et rebia, t'acompanyava fins a l'estudi i no reapareixia fins al final, quan sentia renou pel passadís, i llavors sortia diligent del racó on hagués estat fent les seves, de coses, i et preguntava com havia anat, com portaves la feina, et deia com n'eres de benvinguda a casa seva, i t'acomiadava amb una abraçada. Aquest any del centenari de Fita estaria bé no oblidar-nos d'ella, que no era pas al darrere ni a l'ombra, sinó just al costat seu.

